

Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950)

Vývoj, organizační struktury, personální obsazení

LADISLAV KUDRNA

Vznik Vojenského obranného zpravodajství (OBZ) sahá do konce roku 1944. Je pevně svázán s činností československého zahraničního odboje na východní frontě. Sovětské vojenské, ale i politické vedení velmi pečlivě monitorovalo vznik 1. československého samostatného polního praporu a následných vyšších jednotek až po armádní sbor na půdě Sovětského svazu a od začátku ovlivňovalo jeho velitelskou strukturu.

V československých vojenských jednotkách na východní frontě od samého počátku působili důstojníci NKVD (sovětský Lidový komisariát vnitřních záležitostí), oficiálně jako styční důstojníci, jejichž úkolem bylo sledování nálad a politických postojů nejen důstojníků, ale i řadových vojáků. Se sovětskými styčními důstojníky pracovala řada československých důstojníků, kteří věděli, že pracují právě pro NKVD. Někteří z nich pokračovali ve své zpravodajské činnosti pro Sovětský svaz i po skončení války jako důstojníci československé armády.

Koncem války byl zřetelný nastupující konflikt mezi západními spojenci a Sovětským svazem, přičemž bylo zřejmé, že Československo bude náležet do sovětské sféry vlivu. Londýnský exil se snažil ovlivnit situaci v jednotkách 1. československého armádního sboru v SSSR vysláním důstojníků z Velké Británie. Mimo to byl Londýn informován o dění ve sboru prostřednictvím gen. Heliadora Píky, který stál v čele československé vojenské mise v SSSR. Sověti vyvíjeli v přísunu důstojníků z Anglie nemalé problémy. Od odmítnutí víz až po zdržování cestovních dokladů. Přesto nakonec dorazilo z Anglie do Sovětského svazu okolo 300 československých důstojníků.¹ Na podzim roku 1944 docházelo stále častěji ke střetům mezi londýnským ministerstvem národní obrany (MNO) a vedením 1. československého armádního sboru. Velitel

Nadporučík Bedřich Reicin jako velitel OBZ.

Zdroj: VÚA

¹ Viz *Vojenský ústřední archiv* (dále jen VÚA), f. Vojenská kancelář prezidenta republiky, sign. 675/1947; počty odeslaných důstojníků do SSSR, s. 9.

sboru gen. Ludvík Svoboda poukazoval (údajně díky událostem z bojů o dukelský průsmyk) na to, že mnozí důstojníci z Anglie nesplňují náročná kritéria pro boj na východní frontě. MNO tuto výtku neuznalo a podrobilo gen. Svobodu ostré kritice. Spor byl v jádru prostý. Mnozí důstojníci z Anglie kritizovali poměry v SSSR a brutální způsob vedení sovětského boje, který měl na svědomí zbytečně mnoho mrtvých. Své názory přitom vyjadřovali otevřeně. Od ledna roku 1945 jejich činnost podrobně sledovalo a vyhodnocovalo již OBZ. Bylo to v době, kdy československá exilová vláda v Londýně ztratila vliv nejen na dění v armádního sboru, ale i na osvobozeném území.

Zlom ve zpravodajské činnosti u 1. československého sboru v SSSR znamenal rozkaz jeho velitele gen. Svobody ze dne 7. ledna 1945, kterým vzniklo Vojenské obranné zpravodajství. Do čela OBZ prosadili Sověti nadporučíka v záloze Bedřicha Reicina, jehož zástupcem se stal poručík JUDr. Karel Vaš (ten již tehdy spolupracoval se sovětskými zpravodajskými službami).² OBZ vzniklo na přímou žádost gen. Mechlise, který velel zpravodajské službě u 4. ukrajinského frontu (Sověti nařídili Svobodovi jeho zřízení koncem roku 1944). Vojenské obranné zpravodajství hrálo v sovětských plánech důležitou roli při prosazování vlivu Sovětského svazu nejen v poválečné československé armádě, ale i v ostatních oblastech Československa. OBZ mělo být rovněž protiváhou československé exilové zpravodajské služby, 2. oddělení Hlavního štábu. Svoji roli hrála i nedůvěra Sovětů vůči československé zpravodajské službě ve Velké Británii. Nutno podotknout, že Vojenské obranné zpravodajství existovalo již v předmnichovské československé armádě, kde bylo součástí vojenské zpravodajské služby. Ovšem činnost OBZ za války, ale především po válce, se naprosto vymykala konání jeho předválečné jmenovky.

Gen. Ludvík Svoboda předpokládal, že funkci přednosti OBZ obsadí mjr. Františkem Sedláčkem (přednost 2. oddělení štábu sboru). Gen. Mechlis tuto variantu rázně odmítl a prohlásil, že u sboru věří pouze Bedřichu Reicinovi, a tak nařídil jeho jmenování do čela OBZ. Sověští důstojníci NKVD u sboru přitom doporučovali dosadit do čela OBZ Karla Vaše, takže jmenování Bedřicha Reicina je i Karla Vaše velmi překvapilo. Na Bedřichu Reicinovi jako přednostovi OBZ však mělo eminentní zájem moskevské vedení KSČ v čele s Klementem Gottwaldem. Zde je nutné zmínit,

Poválečná fotografie brigádního generála Jaroslava Procházky.
Zdroj: VÚA

že rozhodnutí o vzniku tajné služby náleželo v každém státě vládě a parlamentu. O vytvoření OBZ však Svoboda rozhodl bez vědomí a souhlasu MNO, pouze na základě rozkazu Sovětů. V této době však československá exilová vláda, potažmo její MNO, pouze do datečně schvalovala rozhodnutí velitele sboru, na jehož chod ztratila jakýkoli vliv.³

Bedřich Reicin i jeho zástupce Karel Vaš patřili mezi absolventy sovětské zpravodajské školy, přičemž Karel Vaš náležel mezi významné spolupracovníky NKVD. Bedřich Reicin, společně s mjr. JUDr. Jaroslavem Procházkou, přednostou osvětové a mravní výchovy u sboru,⁴ vybíral a prověřoval osoby, které měly nastoupit do nově vznikající struktury OBZ. OBZ od samého počátku své existence disponovalo pod vedením Bedřicha Reicina jak pravomocemi zpravodajské služby, tak i pravomocemi bezpečnostních orgánů. Bezpečnostní oddíly, které byly součástí OBZ, tak měly prakticky nikým nekontrolovatelnou pravomoc

²⁾ Viz VÚA, f. SSSR IV, sign. A 4/4/414, 1. čs. armádní sbor v SSSR; důvěrný rozkaz č. 1, čl. 1 ze dne 7. 1. 1945.

³⁾ Viz HANZLÍK, František: Uplatňování sovětského vlivu na budování čs. branné moci koncem roku 1944 a v roce 1945. In: *Sborník Vojenské akademie Brno*, mimořádné číslo, Brno 1994.

⁴⁾ S Jaroslavem Procházkou měl Reicin původně velké rozepře. V dubnu 1944 jej Reicin nahradil v čele osvěty u sboru a Procházka převzal osvětu u 1. československé brigády. Na žádost a osobní intervenci několika příslušníků sboru u Klementa Gottwalda byl Jaroslav Procházka v červenci 1944 opět jmenován do čela osvěty ve sboru.

Generál Ludvík Svoboda jako ministr národní obrany.

Zdroj: NA

vůči vojenským osobám sboru i vůči civilnímu obyvatelstvu na osvobozeném území. Pravomoci bezpečnostních orgánů využívali příslušníci OBZ i v osvobozeném Československu, kde platila branná povinnost do konce roku 1945.

Od počátku své činnosti se OBZ zaměřilo na dvě oblasti – na vnitřní ochranu armády a vnější obranu. Vnitřní obrana spočívala ve vytváření agenturních sítí u jednotek, v sledování, kontrole a prověřování mužstva, poddůstojníků i důstojníků. Dále posuzovala návrhy na povýšení, ustanovení do funkcí nebo přemístění. Tuto část oddělení pedantsky řídil samotný Bedřich Reicin. Vnější ochrana byla záležitostí Karla Vaše. Jejím hlavním úkolem bylo zneškodňování nepřátelských agentů, diverzantů, pátrání po kolaborantech a dalších nepřátelích Československa. K tomuto účelu zřídil Karel Vaš síť agentů a důvěrníků mezi civilním obyvatelstvem, která sloužila výhradně ve prospěch NKVD. Na osvobozeném území přešlo polní četnictvo do podřízenosti OBZ, které se po-

stupně přetvořilo v bezpečnostní oddíly obranného zpravodajství. Bezpečnostní oddíly patřily rovněž do Vašovy kompetence. V době branné pohotovosti státu odpovídal za bezpečnostní situaci v zemi ministr národní obrany (od 4. dubna 1945 gen. Ludvík Svoboda). Z tohoto důvodu plnila armáda bezprostředně po osvobození úkoly ochrany veřejného pořádku. Jednotky armády i bezpečnostní složky ministerstva vnitra byly na základě rozkazu ministra národní obrany podřízeny právě velení OBZ, z něhož se stával stále důležitější nástroj v rukou komunistů, který se zdaleka neomezoval na dění v armádě.

Většina příslušníků OBZ pocházela do konce války z řad osvětové služby. Jinými slovy se jednalo o komunisty či jejich přívržence. Bezprostředně po skončení války pátrali příslušníci OBZ po dokumentech abwehru a gestapa, které měly pomoci identifikovat zrádce a kolaboranty a objasnit jejich roli v protektorátu nebo v době trvání Slovenského štátu (smutnou skutečností bylo zneužití některých výsledků příslušníků gestapa a „vyrábění“ protokolů, které byly použity a zneužity v poválečném zápasu o armádu, například při poválečných čistkách v důstojnickém sboru). Dále příslušníci OBZ bojovali proti podzemním nacistickým organizacím v českém pohraničí. Od samého počátku dodávalo OBZ informace vedení KSČ. Ostatně Bedřich Reicin se osobně angažoval na moskevském jednání o vládním programu a složení nové vlády. Byl to opět on, kdo Klementu Gottwaldovi doporučil za každou cenu obsadit důležité místo ministra národní obrany gen. Ludvíkem Svobodou.⁵

Dne 16. dubna 1945 byl kpt. Bedřich Reicin jmenován do funkce náčelníka Hlavní správy obranného zpravodajství (HS OBZ). Npor. JUDr. Karel Vaš nastoupil na Reicinovo místo přednosta OBZ. Po svém nástupu do funkce přednosta OBZ ihned nařídil, v rozporu s Košickým vládním programem, odesílání příslušníků bývalé slovenské armády, Hlinkových gard, Domobrany a Rodobrany bez jakéhokoli prověřování do zajateckých táborů Rudé armády. Ukončením branné pohotovosti k 30. prosinci 1945 skončily mimořádné pravomoci armády i obranného zpravodajství. Tak tomu alespoň bylo „na papíře“. Ve skutečnosti příslušníci OBZ pokračovali dál v zatýkání civilních osob, v této době především ruských emigrantů, a jejich předávání sovětským orgánům. Zatímco v srpnu 1945 sdělila sovětská ambasáda v Praze československému ministerstvu zahraničí, že bývalí vojáci a poddůstojníci slovenské armády i jiní zajatci české, slovenské a ruské národnosti budou v počtu 30 000 mužů propuštěni, z osob, které po Velké říjnové revoluci emigrovaly do ČSR a byly vinou NKVD či OBZ odvečeny do sově-

⁵⁾ Národní archiv, f. ÚV KSČ (100/24), sv. 172, arch. j. 1539.

ských gulagů, se nevrátil prakticky nikdo.⁶ Mimo jiné to bylo zapříčiněno skutečností, že v poválečné republice neexistovala do vzniku Prozatímního národního shromáždění 28. října 1945 parlamentní kontrola výkonné moci, natož bezpečnostní služby.

Trpkou skutečností bylo, že poměr sil v předsednictvu vlády i ve vládě samotné nezabránil komunistům v postupném ovládnutí ministerstva vnitra a bezpečnostních složek, které hrály velmi důležitou roli v boji o politickou moc. Nekomunistické strany, zejména národní socialisté a lidovci, si nebezpečí ovládnutí bezpečnostních složek a plynoucí následky uvědomovaly. Bohužel s tím mnoho udělat nemohly. V té době neexistovala žádná legislativní norma, která by stanovila rámec činnosti a kompetence bezpečnostních složek. Dále zde byl důležitý fakt neexistence parlamentu prakticky po celý rok 1945.

Kromě OBZ komunisté v podstatě ovládali Odbor pro politické zpravodajství „Z“ (vznikl 25. května 1945), v jehož čele sice stál zkušený zpravodajský důstojník z Londýna plk. Josef Bártík, ale všechny ostatní významné funkce již ovládli komunisté (ostatně plk. Josef Bártík musel svoji funkci v lednu 1946, na základě připravené provokace, opustit). Od roku 1945 pracoval na ÚV KSČ poradní zpravodajský sbor, který řešil otázky související s činností zpravodajských služeb. Hlavní úsilí proto zaměřil na obsazení vedoucích pozic ve zpravodajských službách členy KSČ nebo jejich skrytými přívrženci. Rovněž v nově utvořeném Sboru národní bezpečnosti (SNB) se komunistům podařilo ovládnout klíčové pozice. Téměř monopolně potom ovládali vojensky organizované pohotovostní pluky národní bezpečnosti. Totéž platilo o Státní bezpečnosti (StB), která vznikla 30. června 1945 jako jedna z neuniformovaných složek SNB. Dne 21. srpna 1945 rozhodlo ministerstvo vnitra o zrušení Komise pro vnitřní bezpečnost a zároveň rozhodlo o vytvoření zemských odborů bezpečnosti II (ZOB II), které se staly součástí zemských národních výborů. ZOB II se skládal z politického zpravodajství, obranného zpravodajství, hospodářského zpravodajství a pomocného oddělení a referátů. Drtivá většina příslušníků ZOB II byla členy KSČ nebo opět jejími sympatizanty. Všechny výše uvedené zpravodajské či bezpečnostní služby hrály důležitou roli v boji komunistů o politický monopol v zemi. Zatímco k 29. září 1938 sloužilo u bezpečnostních složek ministerstva vnitra 20 032 osob, v listopadu 1945 se jednalo již o 32 027 osob.⁷

Hlavní správa obranného zpravodajství (HS OBZ) se pod vedením Bedřicha Reicina soustředila na vytvoření organizační struktury OBZ na nižších stupních a vypracování podrobných nařízení a směrnic pro jejich činnost. Již koncem roku 1945 byla Hlavní správa OBZ prakticky nekontrolovatelnou organizací, přičemž Bedřich Reicin, jako disciplinovaný člen strany, důsledně plnil úkoly, které obdržel od ÚV KSČ. Dne 3. července 1945 vydala HS OBZ nařízení, ve kterém stanovila organizační strukturu OBZ u sborů, divizí, brigád, pluků a praporů. Zároveň se HS OBZ podílela na budování oblastních správ OBZ u jednotlivých vojenských oblastí.⁸

Podle nařízení z léta roku 1945 patřilo mezi hlavní činnost OBZ vybudování sítě agentů a informátorů v řadách vojenských jednotek. Důraz se přitom kladl na dobrovolnost. Mezi další úkoly patřilo důkladné prověření všech vojenských osob, které nastoupily do činné služby, a stálé systematické pátrání mezi příslušníky jednotek po tom, zda nepůsobí rozvrtně nebo ve prospěch cizí moci. Působnost a kompetence OBZ přitom nevycházely ze směrnic či nařízení MNO, ale z výnosů a nařízení HS OBZ, které podepisoval pplk. Bedřich Reicin. Od léta 1945 pak HS OBZ na základě hlášení podřízených složek zpracovávala jednou měsíčně souhrnné zprávy o armádě. Náčelník HS OBZ pplk. Bedřich Reicin zastával stejně jako další čelní představitelé OBZ zároveň významné funkce v KSČ. Komunistické vedení zase považovalo OBZ za jednu z nejspolehlivějších bezpečnostních složek. Pracovníci OBZ velmi úzce spolupracovali s osvětovými důstojníky, což byli opět v drtivé většině případů komunisté. Pokud chtěl příslušník armády zveřejnit v tisku článek, bylo to možné jen po předchozí cenzuře osvěty a OBZ. Od zahájení činnosti Prozatímního národního shromáždění získávala OBZ přesné informace o následujících vystoupeních a interpelacích nekomunistických poslanců. Příslušníci OBZ rovněž neustále rozšiřovali svoji působnost mimo armádu. Budovali agenturní sítě v politických stranách, státních orgánech, v redakcích sdělovacích prostředků, ale i v řadách SNB, StB a ZOB II. Důvěřuj, ale prověřuj! Pracovníci OBZ byli pod hrozbou tvrdých sankcí zavázáni k naprosté mlčenlivosti ohledně metod jejich práce.⁹

Orgány OBZ byly rozděleny na složku řídicí (HS OBZ, podřízené správy až do divize) a na složku výkonnou (bezpečnostní oddíly složené z důstojní-

⁶) HANZLÍK, František: *Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945–1950*. ÚDV, Praha 2003, s. 49–51.

⁷) *Vývoj sboru národní bezpečnosti a vojsk ministerstva vnitra v letech 1948–1960*. FMNO, Praha 1978, příloha IV.

⁸) *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-540-1; organizace OBZ v československé armádě k 3. 7. 1945. Dále viz ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-540-3; organizace OBZ oblasti, platná od 1. 1. 1946.

⁹) HANZLÍK, František: *Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945–1950*, s. 84–95.

Karel Vaš, blízký spolupracovník Bedřicha Reicina. Zdroj: VÚA

ků, rotmistrů a poddůstojníků). Bezpečnostní oddíly přitom plnily úkoly vymezené složkám SNB – tedy zatýkání osob, provádění domovních prohlídek apod., a to navzdory tomu, že parlament nepřijal zákon, který měl vycházet ze směrnic HS OBZ, jež tyto praktiky doporučovala. Stížnosti na činnost OBZ tak neustaly, ale i nadále se projednávaly v parlamentu.

V únoru 1946 se HS OBZ skládala ze čtyř oddělení, pomocného úřadu, fotolaboratoře, spisovny, evidence a hospodářské skupiny. Fakticky samostatnou součástí HS OBZ byla její zpravodajská služba. Funkci náčelníka HS OBZ zastával nadále pplk. Bedřich Reicin,

jeho zástupcem byl pplk. gšt. Josef Černík. V čele zpravodajské školy stál pplk. pěch. Jan Kořínek. Celkově měla HS OBZ 97 osob – 58 důstojníků, 13 rotmistrů, 5 poddůstojníků, 12 vojáků a 9 občanských zaměstnanců. Škpt. Karel Vaš, šéf velmi důležitého 2. oddělení HS OBZ, patřil mezi nejbližší a nejlivnější spolupracovníky Bedřicha Reicina. Od 1. ledna 1946 platila nová organizační struktura oblastních správ OBZ (OS OBZ). Skládala se z pěti oddělení, z nichž každé mělo několik samostatných referátů.¹⁰

Na počátku roku 1946 mělo OBZ výsadní postavení v rámci armády i bezpečnostních složek ministerstva vnitra. K tomuto postavení významně napomohl rovněž ministr národní obrany gen. Ludvík Svoboda, který Bedřichu Reicinovi téměř bezmezně důvěřoval a nechal zrealizovat prakticky veškeré jeho armádní návrhy. Nakonec se OBZ podařilo dosáhnout toho, že všechny bezpečnostní služby měly povinnost při získání jakýchkoli informací z politického a obranného zpravodajství informovat vedení OBZ.¹¹

OBZ nadále zaměřovalo svou pozornost na armádu,¹² přičemž Bedřich Reicin odpovídal vedení KSČ za kádrovou politiku v armádě. Mimořádnou pozornost věnoval generálům a důstojníkům, kteří zastávali významné funkce v armádě. Vedl jejich podrobnou kartotéku, ke které neměl nikdo přístup. Kartotéka obsahovala řadu kompromitujících materiálů (řada z nich byla „vyrobena“), jež mohly být podle potřeby komunistů zneužity. Vedení OBZ mělo k dispozici podrobné informace (úzce přitom spolupracovalo s osvětovými důstojníky u jednotek) o všech rotmistrech a důstojnících v armádě (osobní spisy apod.).¹³ OBZ se však nespokojilo pouze s armádním prostředím.

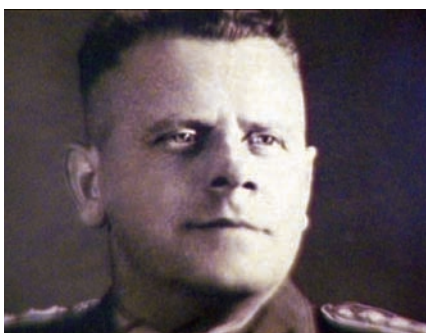
Využívalo například členství svých příslušníků v jiných politických stranách k získávání důležitých informací. Svou pozornost věnovalo OBZ rozhlasu a tisku. Určení pracovníci prováděli podrobnou analýzu periodik, novin i časopisů. Poté, co v roce 1947 rozpoutali národní socialisté kampaň proti zneužívání kompetencí ze strany OBZ, vstoupili někteří vysocí ar-

¹⁰⁾ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-540-2; struktura HS OBZ k 14. 2. 1946.

¹¹⁾ *Tamtéž*, sign. 302-538-6; kompetence OBZ 1946.

¹²⁾ OBZ se významně zapojilo i do tzv. očisty armády v letech 1945 a 1946. V roce 1945 podalo do armády přihlášku 9900 důstojníků, z nichž 1768 nebylo přijato. Tedy téměř 20 procent. Všichni důstojníci a rotmistři z povolání byli povinni podat v roce 1946 znovu (podle zákona č. 72/46 Sb.) přihlášku do armády. Celkem 1569 důstojníků nebylo přijato z různých důvodů (nulová odbojová činnost, „přestárlost“ apod.). Přihlášku do armády si podalo 12 808 důstojníků podle zákona č. 72/46 Sb., přijato tedy nebylo přes 12,25 procenta. V průběhu let 1945–1946 tak nebylo do armády přijato 3337 důstojníků, z nichž drtivá část nekolaborovala s nepřítelem. Jejich hlavním proviněním byla uměle stanovená „přestárlost“ a malá či nulová odbojová činnost (ta ovšem závisela na mnoha faktorech a zdaleka ne všichni důstojníci měli k provádění odbojové činnosti přijatelné podmínky). ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-290-2, očista armády, V. svazek; seznamy vojenských osob, které nebyly přijaty do armády podle § 12 zákona č. 72/46 Sb. Naproti tomu František Hanzlík uvádí počet 1172 důstojníků, kteří v roce 1946 nebyli přijati do armády. Podle jeho výpočtů se tedy jednalo o 9,7 procenta nepřijatých důstojníků z celkového počtu 12 808. Viz. HANZLÍK, František: *Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945–1950*, s. 169.

¹³⁾ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-539-9; informace OBZ o dění v armádě.

Generál Ludvík Klen.

Zdroj: Odbor personální evidence MNO

mádní důstojníci – sympatizanti komunistů – do nekomunistických stran (gen. Zadina do lidové strany, gen. Klen do strany národně socialistické). Na počátku roku 1946 zahájili Bedřich Reicin a Karel Vaš akci k převzetí odposlouchávacího zařízení, které patřilo do pravomoci ministerstva pošt. V lednu 1946 povolila vláda odposlech telefonních linek zpravodajskými službami u osob důvodně podezřelých z protistátní činnosti. OBZ tuto skutečnost zneužilo k odposlechu řady vysokých armádních představitelů (generálové Píka, Boček, Liška a další).

Poslanci nekomunistických stran soustavně kritizovali skutečnost, že HS OBZ a OS OBZ u jednotlivých vojenských oblastí tvoří relativně samostatnou kategorii důstojníků, která nebyla podřízena velitelům daných oblastí a náčelníkovi HŠ MNO. Z toho důvodu vydal gen. Bohumil Boček 1. dubna 1946 výnos, kterým jednotlivé složky OBZ zařadil jako 5. oddělení štábů do jednotlivých velitelských oblastí, včetně jejich podřízených složek.¹⁴ Na další interpelace tak bylo odpovídáno, že OBZ již neexistuje. To ovšem neznamenalo, že by stížnosti na OBZ, resp. 5. oddělení Hlavního štábu, přestaly. Právě

Plukovník Richard Mysík.

Zdroj: Odbor personální evidence MNO

naopak. Vyskytovaly se v parlamentu až do února 1948. Samotný prezident Edvard Beneš několikrát žádal gen. Ludvíka Svobodu o odstranění Bedřicha Reicina z čela OBZ. Marně. Gen. Ludvík Svoboda stál pevně za „nejlepším důstojníkem armády“. Stejně pevně za ním stálo vedení strany. Úzká spolupráce s klíčovým ministerstvem vnitra, v jehož čele stál komunista Václav Nosek, nesla své ovoce a byla kvitována ÚV KSČ. Komunistům se tak podařilo do února 1948 vybudovat prakticky informační monopol, kterého využívali a využili v boji o získání monopolní politické moci. V polovině roku 1947 se tak nekomunistické strany staly prakticky bezmocné vůči zneužívání pravomoci ministerstva vnitra a bezpečnostních složek komunisty.

V létě 1947 pracovalo vedení komunistické strany na taktickém postupu boje o svůj mocenský monopol. V rámci příprav věnovali komunisté maximální pozornost armádě, ve které stále sloužil velký počet jejich odpůrců. Například v letectvu zastávali drtivou většinu velitelských postů bývalí letci RAF. Nemalý počet důstojníků v pozemní armádě pocházel z řad československé obrněné brigády ze Západu. Tito důstojníci byli v očích komunistů, právem i neprávem, pokládáni za nespolehlivé „elementy“ v armádě. Vůči armádě proto komunisté zaujali takovou strategii, která měla v případě vyhocení politické situace znamenat její neutralizaci. Pracovníci 5. oddělení HŠ proto zaměřili svoji zvýšenou pozornost na generalitu a důstojníky, kteří již veřejně kritizovali činnost důstojníků 5. oddělení a osvěty. V zimě roku 1947 se komunistům podařilo eliminovat a zastrážit značnou část slovenského důstojnického sboru, který stál za Demokratickou stranou (ta získala ve volbách 26. května 1946 62 % hlasů na Slovensku, komunisté v Čechách 40,2 %). V září 1947 odhalily bezpečnostní orgány „protistátní“ spiknutí na Slovensku, což mimo jiné znamenalo odstranění části „nespolehlivých“ generálů z jejich postů – gen. Kratochvíl, gen. Sklenovský, gen. Kuna – a odstranění téměř jedné třetiny slovenských důstojníků z armády. Na podzim 1947 rovněž probíhala vládou schválená reorganizace armády, kterou vypracovalo ministerstvo národní obrany. V jejím průběhu byli vyměněni všichni velitelé divizí a většina velitelů pluků. V témže roce ministr národní obrany gen. Svoboda penzionoval 33 generálů. Komunistům se sice před únorem nepodařilo získat hlavní moc v armádě, ale za vydatné pomoci 5. oddělení HŠ se jim povedlo, aby v průběhu únorových dnů roku 1948 zůstala armáda stranou politického boje.¹⁵

¹⁴) HANZLÍK, František: *Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945–1950*, s. 102–111.

¹⁵) *Tamtéž*, s. 172–183.

Ministr národní obrany generál Alexej Čepička. Zdroj: NA

Po „vítězném“ Únoru mohlo 5. oddělení HŠ začít naplno s „očistou“ armády od „nespolehlivých živelů“. Jinými slovy od důstojníků, kteří za války aktivně bojovali na západní, ale i východní frontě. Do roku 1950 tak byli z armády propuštěni prakticky všichni letci, kteří za války bojovali v Anglii. Armádní poradní sbor (APS) na svých zasedáních, kterých se zúčastnil i Bedřich Reicin, od března do září 1948 rozhodl o propuštění stovek důstojníků. Rozhodoval tak na základě jmenných seznamů, které připravovala studijní skupina 5. oddělení HŠ pod vedením plk. Josefa Musila. Výsledkem poučkových armádních čistek bylo propuštění 2965 důstojníků z celkového počtu 13 366 (22 procent).¹⁶

V září 1948 byl Bedřich Reicin jmenován náměstkem ministra národní obrany pro kádrovou práci. Zároveň vznikla Hlavní kádrová správa MNO – X. odbor, do jehož čela byl postaven blízký Reicinův spolupracovník gen. Jan Čermák, bývalý přednosta 5. oddělení 2. vojenské oblasti. Další z nejbližších spolupracovníků gen. Ludvík Klen se stal náčelníkem 2. oddělení

Hlavního štábu. Náčelníkem 5. oddělení HŠ byl ustanoven gen. Josef Musil, který stejně jako výše uvedení generálové vděčil za svoje generálské „frčky“ právě Bedřichu Reicinovi. Všechny tyto odbory byly podřízeny přímo Bedřichu Reicinovi, který se tak stal nejmocnějším mužem v armádě. Úzce přitom spolupracoval s Karlem Švábem a Rudolfem Slánským.

Pracovníci 5. oddělení HŠ se v této době aktivně podíleli na provokacích a brutálním vyšetřování nevinných důstojníků, které tak připravovali na hlavní přelíčení ve vykonstruovaných procesech. Přímou se na tom podílel gen. Bedřich Reicin, gen. Josef Musil a plk. Richard Mysík, přednosta pátrací skupiny 5. oddělení. Úkoly ve většině případů vydával Bedřich Reicin. Výsledkem byly nejen vysoké tresty odnětí svobody, ale i tresty smrti pro nepohodlné důstojníky (gen. Heliodor Píka, mjr. Jaromír Nechanský a další). Sadismus příslušníků vyšetřovací skupiny R (realizační a výslechová) 5. oddělení se stal neblaze proslulým. Správce věznice 5. oddělení, pověstného „Domečku“ na Hradčanech, škpt. František Pergl se stal synonymem pro primitivismus a neuvěřitelně brutální sadismus při výsleších. Zdatně mu v tom sekundovali mjr. Ludvík Turek, por. Václav Bláha, ale i pplk. Karel Bohata, zástupce náčelníka vyšetřovací skupiny.¹⁷

Změna na postu ministra národní obrany v dubnu 1950, kdy gen. Ludvíka Svobodu vystřídal JUDr. Alexej Čepička, neznamenal konec nezákonností a brutálních praktik pracovníků 5. oddělení HŠ. Do té doby to byl Bedřich Reicin a Rudolf Slánský, kteří prakticky monopolně rozhodovali o dění v armádě. To se však mělo změnit. Alexej Čepička rozhodně nechtěl být pouhým sekundantem v armádním dění. Samotný Bedřich Reicin byl jmenováním Alexeje Čepičky překvapen, měl totiž ambice stát se sám ministrem obrany. Začátek padesátých let byl ve znamení čistek uvnitř samotné strany. Hledala se a také se našla nová záškodnická centra, a to na nejvyšších státních i stranických postech. Alexej Čepička byl písemně informován o nezákonnostech řadou důstojníků, vězňů v táborech nucených prací, a dalšími, kteří zažili vyšetřovací metody 5. oddělení. Na základě těchto informací se tak „dozvěděl“ o nezákonných praktikách Bedřicha Reicina a jeho mužů. Dne 8. února 1951 byl gen. Bedřich Reicin zatčen. Následovalo zatčení jeho nejbližších spolupracovníků (Musila, Klenu, Vrby). Od 1. ledna do 11. září 1951 bylo pozatýkáno 67 pracovníků 5. oddělení. Bedřich Reicin byl ve vykonstruovaném procesu s „protistátním spikleneckým centrem“ Rudolfa Slánského odsouzen k trestu smrti a 3. prosince 1952 popraven. Byl popraven za trestnou čin-

¹⁶⁾ Viz ŠVONDR, Milan: *Důstojnický sbor Československé armády v letech 1945–1948*. VPA KG, Bratislava 1972, s. 123–127.

¹⁷⁾ Viz VÚA, f. Čepička, MNO-HIS OBZ, sign. 32/216; zprávy o nezákonnostech v armádě.

Bedřich Reicin po svém zatčení.

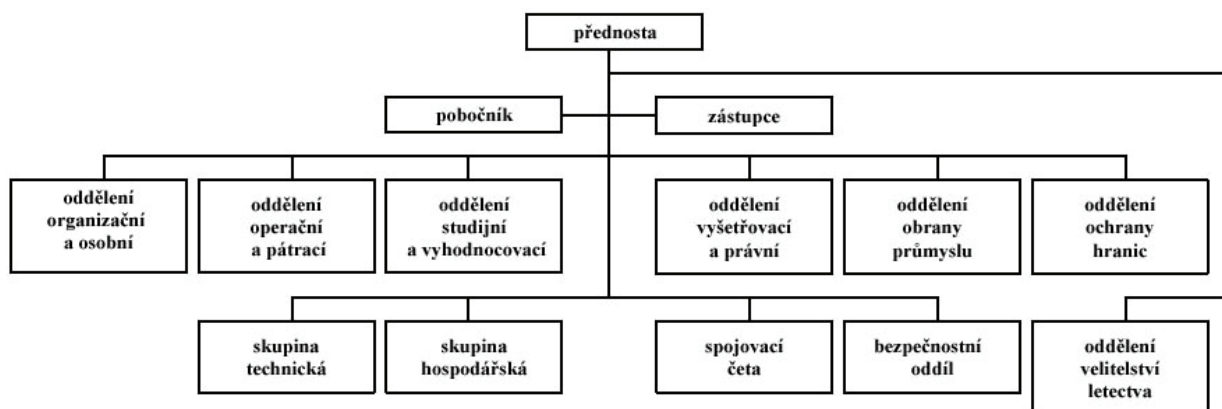
Zdroj: NA

nost, které se nedopustil. Jeho skutečná trestná činnost, jíž se dopustil a kterou konal vždy se souhlasem vedení komunistické strany, nebyla předmětem obžaloby. Gen. Josef Musil byl popraven v lednu 1954. Plk. Richard Mysík spáchal sebevraždu. Odsouzení byli i krutí vyšetřovatelé Pergl, Bohata, Souček a řada dalších. Došlo i na Karla Vaše, který se ve vězení ocitl mezi těmi, které sem poslal. Ve vězení však strá-

vili mnohem méně času než jejich oběti. Velké části z nich udělil prezident Antonín Zápotocký milost.

Místo 5. oddělení HŠ vznikla 15. srpna 1950 Hlavní informační správa (HIS), ale již 1. dubna 1951 bylo zřízeno Velitelství vojenské zpravodajské služby, které se 29. května 1952 přeměnilo na Hlavní správu vojenské kontrarozvědky (HS VKR), která byla posléze začleněna do struktur ministerstva vnitra.¹⁸

Organizační struktura OBZ 1945 (po skončení války):

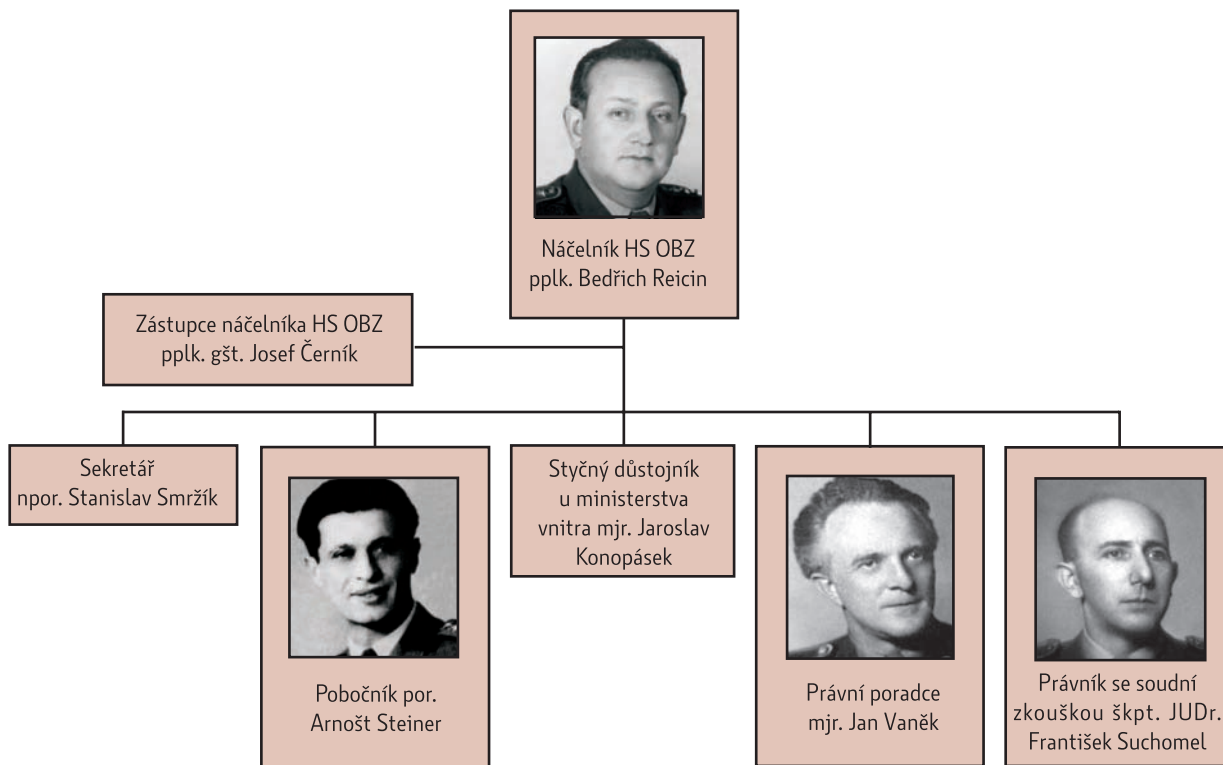

Zpracováno podle nevydaného rukopisu: FABŠIČOVÁ, Marta – POVOLNÝ, Daniel: *Organizační vývoj vojenské kontrarozvědné služby v letech 1945–1951.*

¹⁸⁾ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302–540–6; rozkaz o vzniku Hlavní informační správy k 15. 8. 1950 a Velitelství vojenské zpravodajské služby k 1. 4. 1951.

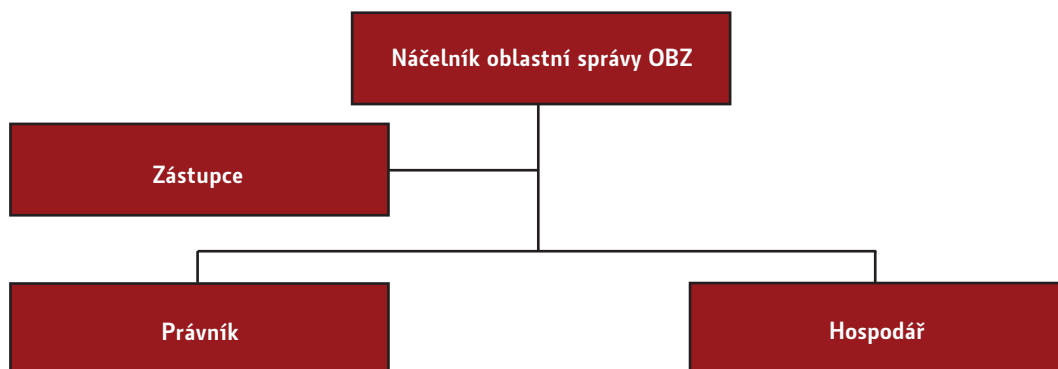
Struktura HS OBZ k 14. 2. 1946

1. oddělení všeobecné	2. oddělení pátrací	3. oddělení ochrana, obrana	4. oddělení organizace, výcvik, os. věci	Pomocný úřad	Spisovna, evidence, fotolaboratoř	Hospodářská skupina	Zpravodajská škola
Přednosta oddělení škpt. gšt. Josef Mirovský	Přednosta oddělení škpt. JUDr. Karel Vaš	Přednosta oddělení mjr. Stanislav Chlíba	Přednosta oddělení škpt. gšt. Josef Šebor	Přednosta npor. Josef Janoušek	Přednosta spisovny por. Tomáš Zeníšek	Hospodář npor. Samson Schräschter	Velitel zpravodajské školy ppplk. Jan Kořínek
Zaměstnanci mjr B Votava kpt J Hašek kpt M Kňourek rtm A Jelínek svob V Milichovský	Zaměstnanci mjr B Dítě škpt F Procházka škpt JUDr D Steiner kpt A Dršlinek kpt J Kabele kpt E Kocián kpt J Procházka kpt J Schrobíl kpt V Šindelář npor J Kinl npor B Dolejší npor F Klobouček npor M Ošřádal npor J Pavlíček npor K Reiter npor J Christa por J Fiit por J Pánek ppor J Nálepka prap J Kořínek šrtm F Procházka rtm L Sedílek vojín J Helcl vojín M Knetba	Zaměstnanci škpt O Tylš mjr F Umlauf škpt gšt J Čermák kpt L Marek kpt B Rapoš npor J Balík npor M Jungmann npor J Kozák npor J Milota prap F Okrouhlik prap M Všečetka škpt J Ambrož šrtm K Kaše F Hubička K Krop F Panoch rtm J Čech svob E Feuereis vojín J Holý vojín P Juriček vojín F Posekaný	Zaměstnanci kpt A Veber prap J Hájek M Benešová čet R Beneš vojín L Skřivánek vojín M Bočánek	npor J Adamec npor V Kapanica	por J Brda ppor J Kmoško rtm A Šafránek rtm J Bolard čet V Kovářík vojín J Böhm vojín V Froik J Sobotka M Kurach P Dubovský I Adamcová Z Růžičková	por F Klouň por J Matura šrtm J Fabián čet Z Visner čet J Cimler	mjr F Zelinka kpt V Reichel kpt V Palas npor V Knop npor M Filipovič

Zpracováno podle ABS, f. 302-540-2.

Organizace OBZ oblastí, platná od 1. 1. 1946

1. oddělení všeobecné vojenská oblast 1.–4.	2. oddělení pátrací vojenská oblast 1.–4.	3. oddělení ochrana, obrana vojenská oblast 1.–4.	4. oddělení organizace, výcvik, osobní věci, vojenská oblast 1.–4.	5. oddělení průmysl vojenská oblast 1.–4.
Přednosta	Přednosta	Přednosta	Přednosta	Přednosta
Referáty č. 1A 1B 1C 1D	Referáty č. 2A 2B 2C 2D 2E	Referáty č. 3A 3B 3C	Referáty č. 4A 4B 4C 4D	Referáty č. 5A 5B 5C 5D

Přednosta oddělení a referenti mohli být pověřeni vedením několika referátů.
Zpracováno podle ABS, f. 302-540-3.

Organizační činnost OBZ oblastí, platná od 1. 1. 1946

REFERÁT 1A

- všeobecný (vyřizoval záležitosti všeobecného a mimořádného rázu, které nespadaly do kompetencí jiných referátů, spolupracoval se státními a jinými významnými ústavy, zakládal v nich své agenturní sítě za účelem získávání zpráv týkajících se zájmů obrany armády, pátral po laboratořích a osobách, které pracovaly na tajných zbraních, zejména na atomové energii, zajímal se též o osoby, které v tomto oboru pracovaly)

REFERÁT 1B

- politické zpravodajství (sledoval činnost politic-

kých stran, národních výborů a vedoucích osobností politického a veřejného života, jejich vztah k armádě, styky se zahraničím, poměr k vládnímu programu, jejich výroky apod., vedl evidenci osob protidemokraticky smýšlejících s ohledem na potřeby armády a státu, sledoval osoby cizích států při pobytu na území ČSR, spolky, sdružení, skupiny a osoby, které šířením protidemokratických ideologií podlamovali veřejnou morálku a kázeň, sledoval náladu a reakci civilního obyvatelstva na různé zásahy a změny rázu sociálního, hospodářského, politického a zahraničně-politického s ohledem na potřeby armády a brannost státu, sledoval místní periodický i neperiodický tisk)

REFERÁT 1C

- parašutisté a partyzáni (přezkušoval činnost a registraci parašutistických skupin, hodnotil jejich činnost na základě studia dokumentů a na základě výslechových protokolů příslušníků gestapa a abwehru, přezkušoval a hodnotil partyzánskou činnost, přeshetřoval podezřelé případy, evidoval všechny svazy a spolky sdružující partyzány a spolupracoval s nimi z hlediska obranného zpravodajství)

REFERÁT 1D

- podzemní hnutí, podezřelé spolky (sledoval a zaznamenával všechny podezřelé případy nesprávného využívání podzemního hnutí, evidoval všechny svazy a spolky vykazující podzemní činnost, vedl záznamy o vedoucích osobách v těchto organizacích a budoval uvnitř nich své agenturní sítě, postupně odhaloval a usvědčoval na základě dokumentů osoby, které spolupracovaly s gestapem, spolupracoval s organizacemi a sdruženími politických vězňů z hlediska obranného zpravodajství, odstraňoval z těchto sdružení osoby, které tam nepatřily)

REFERÁTY 1C A D

- prováděly svou činnost v úzké spolupráci s 2. oddělením

REFERÁT 2A

- Německo, Rakousko

REFERÁT 2B

- Maďarsko, Polsko, jihovýchod

REFERÁT 2C

- Anglie, Spojené státy, Francie i ostatní západní státy

PODLE PŘÍSLUŠNOSTI TĚCHTO STÁTŮ JEDNOTLIVÉ REFERÁTY PROVÁDĚLY:

ochranu armády proti agentům zpravodajských orgánů uvedených států na území ČSR, pátraly na území ČSR po agenturní a podvratné síti odpadlíků z řad příslušníků zahraničních armád (zejména bývalí příslušníci britského letectva a armády), odhalovaly a potíraly zbytky nepřátelských špionážních a podvratných vojenských organizací, odhalovaly a potíraly nové špionážní, diverzantské, podvratné či ilegální organizace, které se chtěly zmocnit vojenského tajemství ČSR a které měly za úkol propagovat a připravovat vojenskou odvetu poražených příslušných armád, vyšetřovaly civilní osoby, pokud byly podezřelé z výzvědné a podvratné činnosti proti československé armádě.

REFERÁT 2D

- zpravodajská ochrana hranic (zabraňoval a zneškodňoval vnikání agentů cizích států na území ČSR i jejich vycházení ven a zabraňoval jim ve výzvědné, záškodnické a sabotérské činnosti, zabraňoval protistátní propagandě v pohraničním pásmu, získával zprávy prostřednictvím agenturní sítě z cizího území v rozsahu maximálně 30 km od hranic, referáty A-D předávaly neprodleně každý zpravodajský případ a spisy o každé osobě po zpracování k registraci evidence, u každého referátu 2. oddělení se vedla kartotéka sledovaných osob, spadajících pod uvedený referát)

REFERÁT 2E

- sledování osob (propuštění důstojníci z armády)

REFERÁT 3A

- ochrana armády (prováděl ochranu armády z hlediska opatření, skutečností a předmětů tvořících vojenské tajemství, vedl v patrnosti směrnici, pokyny a rozkazy týkající se ochrany armády a uváděl je v praxi, dodával obraně armády podklady pro zákroky a stíhání)

REFERÁT 3B

- obrana armády (řídil, instruoval a upřesňoval práci agenturní sítě v celé československé armádě, prováděl zpravodajskou obranu armády tím, že vedl boj proti špionáži ve vlastní armádě, proti reakčním tendencím, náladám a působení podvratných ideologií v armádě, střežil morálku, stíhal zběhy a potíral všechny trestné činy příslušníků armády, sledoval a prověřoval vojenské osoby pro potřeby velitelství, za války zakročoval proti zbabělosti a sebepoškozování, činil opatření k zajištění života a bezpečnosti velitele a jednotek, vykonával zpravodajský dozor nad vojenskými spolky a organizacemi, sledoval náklady a zvláštní jevy v armádě a zpracovával přehledy pro HS OBZ, zpracovával přehled o kázni v armádě, z hlediska obranného zpravodajství podával návrhy a náměty na služební přeřazení, povyšování a vyznamenání všech důstojníků v činné službě a záloze, přezkušoval žádosti vojenských osob z povolání o povolení cestování do ciziny, vedl evidenci těchto osob, vedl osobní spisy všech gážistů, které doplňoval výsledky agenturní činnosti a výsledky vyšetřování, vyžadoval a zpracovával charakteristiky gážistů a civilních zaměstnanců vojenské správy, vedl kartotéku všech vojenských a civilních zaměstnanců, kteří byli z jakýchkoli důvodů vyšetřováni, vedl kartotéku nespolehlivých)

REFERÁT 3C

– ochrana štábu (staral se o ochranu svého štábu a sledoval zde podezřelé osoby, kontroloval vydávání propustek do velitelských budov, podléhal mu strážní oddíl)

REFERÁT 4A

– organizace a mobilizace (vedl organizační a mobilizační záležitosti obranného zpravodajství, tuto činnost řídila HS OBZ u všech podřízených jednotek)

REFERÁT 4B

– osobní záležitosti (vedl a vyřizoval osobní záležitosti příslušníků OBZ u přidělených jednotek, vedl evidenci zpravodajských orgánů OBZ, HS OBZ jim vystavovala zpravodajské legitimace, vedl evidenci agentů a důvěrníků)

REFERÁT 4C

– výcvik, předpisy, překlady (řídil výcvik a školení zpravodajských orgánů OBZ, HS OBZ zpracovávala a vydávala nové předpisy pro obranné zpravodajství v úzké spolupráci s přednosty příslušných oddělení, případně podle návrhů náčelníka oblastních správ OBZ, zařazoval směrnice a jiné spisy, které vedl v evidenci, organizoval překladatelskou práci, vedl evidenci překladatelů)

REFERÁT 4D

– pomocný (řídil a kontroloval činnost pomocného úřadu, ústřední evidenci a fotochemické dílny, činnost evidence se řídila zvláštním nařízením evidence HS OBZ, vydával pátrací oběžníky podle požadavků přednostů oddělení OBZ)

REFERÁT 5A

– ochrana průmyslu (prováděl ochranu a dozor u průmyslových podniků registrovaných a důležitých pro obranu státu prostřednictvím příslušných orgánů u oblastí a divizí, vedl v evidenci všechny podniky registrované a důležité pro obranu státu, řídil zpravodajskou ochranu těchto podniků a věnoval jim zpravodajskou pozornost, vedl v evidenci technické, obchodní a vedoucí pracovníky průmyslových podniků, ústřední evidenci těchto osob vedla HS OBZ, přezkušoval politickou a národní spolehlivost těchto osob, kontroloval provádění zákona na ochranu republiky v průmyslových podnicích, organizoval a kontroloval je po stránce zpravodajské a plnění závazných programů HS OBZ, kontroloval obchodní

styk uvnitř a vně průmyslových podniků, vedl kartotéku politických nebo národně nespolehlivých osob zaměstnaných v průmyslu, osob podezřelých ze špiónáže a zrady a organizací zpravodajské služby, kontroloval dosazování vedoucích činitelů v průmyslových organizacích, kontroloval povolení ke vstupu do průmyslových podniků důležitých pro obranu státu, na základě studia sestavoval přehledné zprávy o organizaci, metodách a činnosti nepřátelských agenturních sítí nasazených v průmyslu, udržoval přes přednostu oddělení styk s 1. a 2. oddělením OBZ, přednost oddělení řídil výcvik a umožňoval činnost podřízených orgánů a zhodnocoval jimi získané zprávy)

REFERÁT 5B

– ochrana dopravy (spolupracoval na ochraně dopravy a jejich objektů s orgány civilní bezpečnosti)

REFERÁT 5C

– ochrana vynálezů a vědecké práce (udržoval styk s vědeckými technickými ústavy prostřednictvím orgánů OBZ, prováděl ochranu a evidenci vynálezů a vědecké práce v oboru průmyslovém po stránce zpravodajské)

REFERÁT 5D

– ochrana a obrana armády v týlu (byl zřízen pouze v případě zřízení OBZ v týlu, byl orgánem OBZ v týlových jednotkách a obstarával ochranu a obranu uvnitř týlu vyšší jednotky)

PRÁVNÍ REFERÁT

– byl v první řadě právním referátem náčelníka oblastní správy OBZ, fungoval jako poradní orgán ve věcech týkajících se právních otázek. Mimo to byl právním poradcem přednostů oddělení a referentů všech oddělení oblastní správy a spolurozhodujícím činitelem v otázkách, jejichž rozhodování spadalo do kompetence jednotlivých oddělení, pokud bylo nutno přezkoumat je z právního hlediska

HOSPODÁŘ

– vedl a likvidoval zpravodajský paušál podle pokynů a směrnic HS OBZ, spravoval budovy, případně přidělené konspirační byty, vedl a řídil intendantní službu podřízených složek, prováděl kontroly, řídil hospodaření s dopravními prostředky

Zpracováno podle ABS, f. 302-540-3.

Organizace OBZ v československé armádě k 3. 7. 1945

ORGANIZACE OBZ V ARMÁDNÍM SBORU

ODDĚLENÍ OBZ SBORU:

Přednosta oddělení OBZ sboru
 Zástupce přednosta
 Archivář
 Kancelářský rotmistr
 - protokolář
 Starší vyšetřující
 Vyšetřující
 1. instruktor
 2. instruktor

SKUPINA OBRANY ARMÁDY:

Přednosta
 Referent pro gážisty
 a civilní zaměstnance
 Referent pro mužstvo

SKUPINA OCHRANY HRANIC:

Přednosta
 Velitelé úseku
 - mladší důstojníci nebo rotmistři
 (počet byl pohyblivý v závislosti na délce hranic)

POMOCNÝ ORGÁN:

Bezpečnostní oddíl
 - 1 četa, šoféři, kurýři

Zpracováno podle ABS, f. 302-540-1.

ORGANIZACE OBZ V DIVIZI

ODDĚLENÍ OBZ DIVIZE:

Přednosta oddělení
 Zástupce přednosta
 Starší vyšetřující
 Vyšetřující
 Kancelářský rotmistr
 Důstojníci OBZ pluků
 Pomocníci důstojníků OBZ pluků

POMOCNÝ ORGÁN:

Bezpečnostní oddíl
 - 1 četa
 (3 družstva - z nich 1 pátrací)

ORGANIZACE OBZ V BRIGÁDĚ

ODDĚLENÍ OBZ BRIGÁDY:

Přednosta
 Pomocník přednosta
 Vyšetřující
 Kancelářský rotmistr
 Důstojníci OBZ oddílů

POMOCNÝ ORGÁN:

Bezpečnostní oddíl - 1 četa
 (2 družstva - z nich 1 pátrací)

Konec roku 1949: složení 5. oddělení Hlavního štábu:

- náčelník - brig. gen. Josef Musil
 - skupina A - pplk. Antonín Horák
 - skupina B - plk. Richard Mysík
 - skupina C - pplk. Václav Langkramer
 - skupina D - pplk. Zikmund Harlender
 - skupina E - mjr. Ludvík Souček
 (později ho nahradil pplk. Karel Bohata)
 - skupina V - pplk. Josef Škácha

skupina A = studijní, vyhodnocovací
 skupina B = operativní, pátrací
 skupina C = sekretariát, osobní, kádrové odd.
 skupina D = podílela se na výběru vojáků z povolání,
 kteří měli být propuštěni z čs. armády
 skupina E = pátrací, výslechová (později přejmenová-
 na na R)
 skupina V = voj. průmysl, výzbroj

Zpracováno za pomoci http://www.vojenstvi.cz/vasedotazy_47.htm a rukopisu: FABŠIČOVÁ, Marta - POVOLNÝ, Daniel: *Organizační vývoj vojenské kontrarozvědné služby v letech 1945-1951.*

Bedřich Reicin**(29. 9. 1911 Přerov – 3. 12. 1952 Praha)**

Bedřich Reicin se narodil 29. září 1911 v Přerově v židovské rodině. Jeho otec byl učitelem židovské náboženské obce ve Strážnici. Rodina se přistěhovala na Moravu z ukrajinského Žitomíru v roce 1908. Dalším působištěm Reicinova otce se stala Plzeň, kde však již v roce 1927 zemřel. Matka Hermína, rozená Weissová, se narodila v roce 1888 a byla za druhé světové války zavražděna v Osvětimi.

V roce 1921 nastoupil Bedřich Reicin na reálné gymnázium v Plzni a později na německou obchodní akademii. Od svých mladistvých let (asi od 15) se intenzivně zajímal o komunistické hnutí. V roce 1928, po vánočních prázdninách, nastoupil do školy. V té době již pracoval jako placený funkcionář KSČ. Čím dál více a čím dál častěji se dostával do rozporu s platnými zákony. Byl mnohokrát zatčen, vyšetřován a krátkodobě vězněn. Nebyl však, jak uvádějí někteří autoři, spolupracovníkem policie. Naopak, od roku 1929 se stal objektem intenzivního zájmu policie.

V dubnu 1930 nastoupil do pražské redakce časopisu *Mladá garda*. Od roku 1938 pak pracoval jako redaktor *Rudého práva*.

Po německé okupaci českých zemí byl Bedřich Reicin dvakrát zatčen (24. března a 27. dubna 1939). V říjnu 1939 byl propuštěn z vězení. K jeho propuštění, spolu s dalšími osobami podezřelými z komunistické činnosti, došlo zřejmě díky uzavření paktu o neútočení mezi Německem a SSSR. Po svém propuštění pracoval jako pomocný dělník. V říjnu 1940 opustil společně se svojí ženou legálně (nikoliv jako spolupracovník gestapa) protektorát (díky rozhodnutí Ústředí pro vystěhování Židů – Zentralstelle für jüdische Auswanderung) a vycestoval do Sovětského svazu.

Po svém příjezdu do SSSR navázal úzký kontakt s Klementem Gottwaldem a Václavem Kopeckým. Po napadení Sovětského svazu nacistickým Německem 22. června 1941 byl internován v táboře Oranki, kam byl podle všeho vyslán důstojníky NKVD. V tomto táboře se totiž nacházeli českoslovenští vojáci zajatí Rudou armádou při jejím postupu ve východním Polsku v září 1939. Bedřich Reicin měl tedy zřejmě za úkol informovat sovětské orgány o chování a smýšlení uvězněných Čechoslováků. Po podpisu československo-sovětské smlouvy o budování československých jednotek v SSSR 27. září 1941 se začala v Buzuluku v lednu 1942 formovat československá vojenská jednotka. Dne 8. února 1942 byl Bedřich Reicin prezentován jako její branc. Okamžitě po svém příjezdu do Buzuluku zde začal budovat ilegální komunistickou organizaci. Shromažďoval při tom informace o vojenských osobách, od mužstva po pplk. Ludvíka Svobodu (paradoxem doby bylo, že v roce 1942 požadoval jeho od-

stranění a nazýval jej fašistou). Získané zprávy předával vedení strany do Moskvy. Bedřich Reicin, který se v Československu vyhýbal prezenční službě, byl překvapivě poslán do důstojnické školy. Školu absolvoval velmi dobře. Poté však nenastoupil na velitelské místo, ale do osvětového aparátu. Společně s dalšími komunisty, kteří byli do osvětové služby dosazeni Sověty, šířil v řadách československé armády komunistickou a prosovětskou propagandu.

Koncem ledna 1943 odešel 1. československý samostatný polní prapor pod vedením pplk. Ludvíka Svobody na frontu. V roli osvětového důstojníka praporu odjel na frontu i rotný Bedřich Reicin. U Sokolova byl zasažen náhodnou střelou a lehce zraněn. Byl vyznamenán Řádem rudé hvězdy. V květnu 1943 byl ustanoven do funkce zástupce osvětového důstojníka brigády a povýšen do hodnosti podporučíka. V lednu 1945 došlo k významnému mezníku v jeho životě. Byl jmenován přednostou Vojenského obranného zpravodajství (OBZ) 1. československého armádního sboru v SSSR.

Následovala doslova raketová, ale poměrně krátká kariéra. Dne 1. května 1945 byl jmenován do hodnosti štábního kapitána. Již 10. května 1945 byl povýšen na majora a vzápětí 1. srpna 1945 na podplukovníka. K 1. říjnu 1946 byl povýšen do hodnosti plukovníka a na podzim roku 1948 do hodnosti brigádního generála (v roce 1950 divizního generála).

V dubnu 1945 byl Bedřich Reicin postaven do čela Hlavní správy obranného zpravodajství (HS OBZ). Po únoru 1948 byl ustanoven do funkce náměstka ministra obrany pro věci osobní. Ve svých rukou soustředil obrovskou, prakticky nikým nekontrolovatelnou moc. Stejně jako na svém předchozím působišti, i zde postupoval v intencích vedení strany. Aktivně se podílel na destrukci armádního sboru. Zlom přišel po nástupu JUDr. Alexeje Čepičky do čela ministerstva národní obrany v dubnu 1950. Alexej Čepička byl rozhodnut aktivně se podílet na dění v armádě. To mimo jiné znamenalo zlomit moc Bedřicha Reicina a odstranit jej z armády. Byla to zároveň doba, kdy se uvnitř vedení strany hledal tzv. „vnitřní“ nepřítel. Ten byl také nakonec nalezen v Rudolfu Slánském, generálním tajemníku KSČ. V prosinci 1950 byl Bedřich Reicin odvolán z funkce a již 8. února 1951 zatčen. Následovaly kruté fyzické i psychické výslechy. Na konci výslechů stál jediný možný rozsudek pro muže, který celý život postupoval podle příkazů strany. Dne 3. prosince 1952 byl Bedřich Reicin popraven.

Zpracováno za pomoci nepublikovaného rukopisu: HANZLÍK, František: *Co se veřejnost neměla nikdy dozvědět. Fakta o „bílých místech“ v životě Bedřicha Reicina.*